

Melaka is zuinig op haar Stadhuys

BERT FRANSSSEN

Ik sluit me even af voor mijn omgeving, dit wil ik op me laten inwerken. Ik sta voor een hoogstandje van Nederlandse bouwkunst uit 1650, hier, in de stad Melaka (Malacca), net boven de evenaar. Een zalmrose stadhuis, met talloze 'Nederlandse' luiken aan de vensters en een in oerhollandse stijl ontworpen stadhuistrap... Volmaakte verhoudingen... De hand van een meester...

Melaka is een kleine stad, 150 km ten zuiden van Maleisië's hoofdstad Kuala Lumpur - met de bus ben je er vanuit KL binnen 2 uur. Het is Maleisië's historisch meest interessante stad, waar tal van bouwwerken getuigen van buitenlandse invloeden. Na de stichting in 1400 groeide Melaka spoedig uit tot de machtigste stadsstaat in de regio, een welvend centrum voor handel met China, India, Siam en Indonesië. Haar macht strekte zich na verloop van tijd uit tot het grootste deel van het Maleisische schiereiland, haar sultans legden de basis voor het latere Maleisië. In 1511, op het hoogtepunt van haar roem, werd Melaka bezet door de Portugezen, honderdertig jaar later, in 1641, door de Hollanders (de Verenigde Oostindische Compagnie), in 1795 door de Britten. Pas in 1957 werd het, opgenomen in het koninkrijk Maleisië, onafhankelijk. De stad is altijd een smeltkroes van volken en culturen geweest. Ze brachten allemaal hun eigen religie mee: de Europeanen het christendom, de

Chinezen het boeddhisme, taoïsme en confucianisme, de Indiërs het hindoeïsme, de Arabieren de islam. Zo tref je er boeddhistische en hindutempels, moskeeën en christelijke kerken aan.

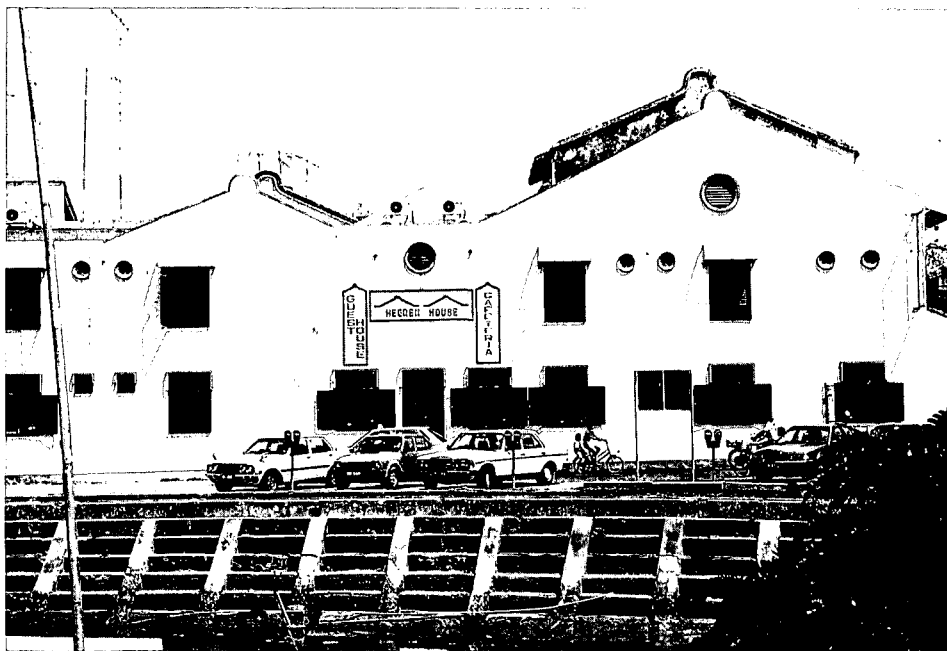
Zusterstad van Hoorn

Het Stadhuys is het oudste Hollandse gebouw in de Oost en ligt echt in het hart van Melaka. De naam *Stadhuys* is met grote letters in de entree aangegeven. Dat doet je best goed als Nederlander in dit deel van de wereld, waar 90% van de mensen niet weet dat Amsterdam onze hoofdstad is (maar vaak wel dat Ajax' doelman *Edwin van der Sar* heet). Het gebouw doet sinds 1982 dienst als Malacca Historical Museum. Daar mag je dus in. Bij binnenkomst een verrassing. Op een gedenkplaat naar aanleiding van een grote restauratie in 1990 onderstreept *zusterstad* Hoorn het belang van deze onderneming. Ondertekend door burgemeester *P.M.G.P. Janssens* en (toenmalig) gemeentesecretaris

A.G.M. Mok. Zusterstad Hoorn? Later, na thuiskomst, bel ik de heer Mok op. 'Wij zijn een officiële stedenband met Melaka aangegaan,' zegt hij. 'We vernamen dat Melaka op zoek was naar erkenning. Melaka is een van de kleinere deelstaten in Maleisië, die door andere, zoals Kuala Lumpur, weggedrukt dreigden te worden. Via voormalig staatssecretaris *Michel van Hulten*, die een functie had bij een organisatie voor ontwikkelingssamenwerking, werden we gewezen op de mogelijkheid van een stedenband. Wij zijn daarop ingesprongen, niet vermoedend, dat Melaka daarop zo enorm enthousiast zou reageren.' Van daadwerkelijke steun van Hoorn moet ik me overigens niet al te veel voorstellen, zegt Mok er eerlijk bij. Voor financiële steun heeft Hoorn al helemaal geen mogelijkheden. En ook de contacten zijn beperkt gebleven, 'omdat de afstand zo enorm groot is. Er zijn een paar keer contacten over en weer geweest. Er is een voetbalwedstrijd georganiseerd. En het Westfries Museum heeft het stadhuys mede ingericht. Zelf ben ik samen met de burgemeester alleen ter gelegenheid van de voltooiing van de restauratie naar Melaka gegaan.' De term *zusterstad* is geen uit de lucht gegrepen publiciteitsstunt. Het stadhuis van Melaka is een kopie van een stadhuis, dat tot eind 18de eeuw aan de Rode Steen in Hoorn heeft gestaan. Er bestaan nog afbeeldingen van. Het

Stadhuys, Christelijke Kerk en Tan Beng Swee Clock Tower in Melaka. Foto's Bert Franssen.

Hotel Heeren House, Melaka.

was niet zalmrose, maar grijsblauw, wat oorspronkelijk ook gold voor het Stadhuis in Melaka...

Heel zuinig op Stadhuis

Of de restauratie heel deskundig is uitgevoerd, betwijfel ik. Op vele plaatsen bladdert het pleisterwerk alweer af. 'Maar ik heb de deplorabele staat gezien waarin het stadhuis jaren geleden verkeerde,' zal na thuiskomst directeur *Ruud Spruit* van het *Westfries Museum* in Hoorn zeggen. 'Het staat er nu tenminste nog! Men is bovendien heel zuinig geworden op het Stadhuis. Het blijkt een verbazend grote publiekstrekker te zijn. Er is in Azië in het algemeen van een snelle ontwikkeling sprake waar het monumentenzorg en restauratietechnieken betreft.'

Ook het interieur heeft een Nederlandse sfeer, vooral door de zware houten deuren en vloeren in donkerbruine tinten. Ik loop over lange gangen, gelegen aan een binnenplaats. De collectie van het museum is van wisselend niveau. Hoogtepunt is de *Governor's office*, die een indruk geeft hoe de kamer van de Nederlandse gouverneur eruit gezien heeft. Een klok, een tafel en stoelen zijn replica's van originelen uit het Westfries Museum te Hoorn – dat echt wel een handje geholpen heeft om de historie zichtbaar te maken. Wel origineel is een zitbank en een stoel met kapotte zitting: Dutch designed, made in Malacca. Aan de muur hangt een groot schilderij met het waterfront van Hoorn, een kopie van een schilderij in het Westfries Museum. In de rest van het museum wordt de geschiedenis van Maleisië geïllustreerd door foto's, schilderijen, teksten en door poppen, gekleed in de oorspronkelijke klederdrachten van de

verschillende ethnische groepen in Maleisië, inclusief *wedding ceremony's* van ronduit kitscherige allure.

Christelijke kerk

Malacca is een echte monumentenstad. Om alles te bekijken, heb je zeker twee dagen nodig, zonder je maar een moment te vervelen. Er zijn bouwwerken van Chinese, Indische, Portugese, Britse en Nederlandse herkomst. De twee Nederlandse topmonumenten, het Stadhuis en de christelijke kerk, staan op de meest prominente locatie, het Malacca Dutch Square, dat je best het hartje van Malacca kunt noemen. Maar laten we het eens over de *christelijke kerk* hebben, naast het Stadhuis gelegen. Ze dateert uit 1753 en is de oudste protestantse (Anglicaanse) kerk in Maleisië. Het kerkje is 27 meter lang. Na twee mislukte pogingen lukt het me eindelijk om binnen te komen. De inrichting is heel sober. Het houten plafond wordt gesteund door 17 balken, die elk gehakt zijn uit een boom van 15 meter hoog. Curieus: op de vloer zie ik grafstenen van Portugezen, geschreven in het Latijn. Kennelijk was de Portugese minderheid volledig opgenomen in de geloofsgemeenschap, nadat de Hollanders zich in de stad hadden gevestigd. De laatsten bouwden deze Nederlands Hervormde Kerk om het eeuwfeest van hun bezetting van Maleisië te gedenken. In 1795, toen de Britten de macht overnamen van de Hollanders, werd het een Anglicaanse kerk, dat het tot op de dag van vandaag is gebleven. De preken worden in het Engels, Mandarijn (Chinees) en Tamil gehouden.

Aan de restauratie van deze kerk in 1988 heeft de toenmalige Nederlandse ambassadeur *Peters* bijgedragen, gebruik makend van een klein potje, dat ambassades hebben om iets aan cultuur te doen. Hij wist ook het Nederlandse bedrijfsleven te interes-

seren - een en ander leverde weer een gedenkplaat op.

Malacca Dutch Square

Het Malacca Dutch Square is een prachtig pleintje met een plantsoentje. Typisch Maleisisch is het dat zelfs dit kleine sfeervolle pleintje wordt gebruikt door het doorgaande verkeer, dat er non-stop overheen dendert. De voetganger is in dit land niet veel waard, als toerist moet je waakzaam zijn. Midden op het plein staat de Tan Beng Swee Clock Tower uit 1886. De klok zelf werd geïmporteerd uit Engeland, maar merkwaardigerwijs in 1982 vervangen door een Japanse Seiko klok. Een paar jaar geleden verrees, als een soort stedelijke tuinkabouter, op het Malacca Dutch Square nog een 'Hollands' windmolentje in Madurodam-afmetingen. Het verhaal gaat dat de burgemeester van *Medemblik* schertsend tegen stadsbestuurders zei: dit plein is zo Hollands, nog eventjes en er staat ook een molen... Even later stond er een, op eenderde van het normale formaat. Gewoon een heel lullig ding, typerend voor Zuid-Oost Azië waar de grens tussen kitsch en monument niet altijd scherp in beeld is.

Melaka (Malacca) werd Nederlands bezit na de Portugees-Hollandse oorlog in de jaren 1640-1641. Het ging niet zonder slachtoffers. 7000 inwoners van Malacca en 1500 Hollandse soldaten sneuvelen. 10.000 mensen verlieten de stad, slechts 3000 bleven. De Nederlanders waren betrekkelijk coulant voor de Portugezen: ze mochten vrijuit gaan, hun rijkdommen behouden en ook de kerkelijke eigendommen meenemen. Op tal van plaatsen lieten de Hollanders sporen van hun aanwezigheid achter. Zoals in de ruïne van *St. Paul's Church* uit de 16de eeuw, in 1521 gebouwd door de Portugezen. *Franciscus Xaverius* stond hier op de preekstoel en verbreidde vanuit Malacca het christendom in de hele regio. De Hollanders gebruikten de kerk onder meer als begraafplaats. Vele grafstenen met Hollandse teksten getuigen ervan.

Heeren Street

Van de Hollandse tijd getuigen verder tal van monumentale huizen. Vooral in de voormalige *Heeren Street*, vijf jaar geleden omgedoopt in *Jalan Tun Tan Cheng Lock*. Maar de naam 'Heeren Street' is niet vergeten; vraag een voorbijganger naar de Heeren Street en hij zal je onverwijd de *Jalan Tun Tan Cheng Lock* wijzen. In de Hollandse tijd zal de straat naar ik aanneem gewoon *Heerenstraat* geheten hebben, wat in de Engelse periode blijkbaar Heeren Street geworden is. Zoals mijn hotel *Heeren House* heet. De Heeren Street is een aaneenschakeling van oude huizen die

Heerenstraat, Melaka.

meest uit de Hollandse tijd dateren. De burgers die hier woonden waren zo rijk dat de Engelsen later spraken over *The Millionaires' Row*. 'Wij noemen dit de Hollandse wijk,' zegt

een Chinese bewoner, een leraar aan een middelbare school en hij lijkt zich er bepaald niet voor te schamen. Integendeel, de stad koestert zijn vreemde invloeden, ondanks het feit dat de stad onder de Hollanders aan betekenis verloor - Melaka was voor de VOC het arme zusje van Batavia. In de Heeren Street zie ik veel ramen met luiken, rondboogvensters met kuiven en andere kenmerken van Hollandse en Engelse bouwkunst. De huizen zijn merendeels ernstig verwaarloosd, slechts hier en daar is er een opgeknapt. Dat gebeurt uitsluitend met privégeld, vertelt een aannemer, die bezig is aan een grootscheepse restauratie van een stadspaleis uit de Britse tijd - hij werkt met Indonesische personeel, 'want dat is goedkoop,' vertrouwt hij me toe. Plannen om een flink deel van de huizen gewoon af te breken, zijn gelukkig verijdeld. Het is overigens geen onverdeeld genoegen om door te Heeren Street te wandelen. Het doorgaande verkeer wurmt zich in één richting door deze nauwe straat zonder trottoirs, waar je uit moet kijken dat je niet in de decimeterdiepe goot tuimelt.

Ik logeer in het *Heeren House*, oorspronkelijk een Hollands pakhuis, dat een paar jaar geleden tot hotel is verbouwd. Het wordt gedreven door Indiërs, en de sfeer is uniek, want

'oud-Hollands'. Voor f 80,- gulden per nacht, ontbijt inbegrepen, slaap ik in een hemelbed, zit op een 'Hollandse' stoel en schrijf aan een 'Hollandse' secretaire, allemaal gekocht in Singapore... Het is een klein hotel en de service is beperkt. Als ik om half tien 's avonds het hotel verlaat om even ergens een pilsje drinken, zie ik de avondportier benauwd kijken. Of ik, vraagt hij, vóór twaalf uur terug kan zijn...

Vermeer

Nóg iets curieus. Onder de deur van mijn hotelkamer in Kuala Lumpur, een paar dagen later, wordt het Engelstalige Maleisische dagblad *The Sun* geschoven. Bladzijde 34 toont een kleurenreproductie van de *Melkmeid*, het schilderij van Vermeer. Inderdaad, the Sun maakt de lezers attent op de Vermeertentoonstelling in het Mauritshuis. Vermeer is immers 'one of the biggest names in the art circle today'. Het verhaal dat sommige Amerikanen van hun stokkie gingen toen ze in de vrieskoude voor de ingang van een Washingtons museum wachtten, wordt ook hier verteld. Maar wat te zeggen van de volgende 'promotietekst': 'If you can afford a trip to Amsterdam to the Sex Museum, then why not pop in Mauritshuis and view the works of "an unsurpassed painter of light" ...'